

mu utišali zvok, spustiti poljubno ploščo – pa se boste kaj hitro tudi sami zalotili pri postopku, ki nam ga Chion vsem pripiše: da smo namreč željni sinhronizacije, da nas že najmanjše možno ujemanje slike in zvoka navda s prav posebnim navdušenjem! (Ko sva z Alešem Verbičem za potrebe nekega demo-posnetka zmontirala neme podobe nekega spota za Laguno in hrvaški retro-komad *Tata, kupi mi avto*, sva skoraj vriskala, ko je tisto, kar je bilo še malo prej le navadno drsenje avta skozi ovinek, ob vsega nekaj taktih postalo skorajda obrat dunajskega valčka, da ne rečem avto-mehanični balet.)

Če pa je treba iz Chionove knjige povzeti eno samo poslovlino hipotezo, tedaj se brez premisleka odločam za odstavek iz poglavja z dovolj zgovornim naslovom *Besednjak*, ki ga je treba spisati, saj v njem Chion posega prav na področje temeljnih dejanj, utemljitvenih gest, ki ga postavljajo ob bok odkriteljem novega: "Naša hipoteza je, da je zahteva po aktivni verbalni natančnosti bistveno sredstvo piljenja in kulture zaznave, odgovornega poslušanja. Prav ta natančnost lahko naredi, da ne bomo objekt, temveč subjekt naših čutenj, da bomo torej sposobni o njih kaj povedati in obenem prevzeti odgovornost za to, kar povemo."

(Zvok, str. 304)

Dobro prisluhnite; povejte, kar slišite; izmislite si ime za to; povejte drugim.

C'est aussi simple que ça.

Stojan Pelko

MARCEL ŠTEFANČIČ Jr.
ZORAN SMILJANIČ

prinesite mi glavi smiljaniča in štefančiča

Zoran Smiljanič, Marcel Štefančič, jr.: *Let's Go! Why Not? – Divje življenje in divji filmi Sama Peckinpaha*, založba FUN, Ljubljana, 1998, 156 strani

Zgornji naslov je lahko še kako pomenljiv – ali pa tudi ne. Kaj naj bi človek počel z glavama dveh peckinpahovcev? Kaj drugega kot to, da bi ju odprl, pogledal noter in skušal izvedeti resnico? Resnico o njuni iskrenosti namreč, o

resničnosti njunega pisanja, distanci in vsem, kar je potrebno, ko se spraviš pisati knjigo. Kljub odličnosti in lucidnosti njunega pisanja sem bil namreč vseskozi malce v dvomih. Koliko lahko verjamemo avtorjema knjige, ki sta s Peckinpahom, njegovimi filmi in življenjem obsedena do te mere, da jima je krojil življenje? Poznam veliko ljudi, profesionalcev ali laikov, ki radi govorijo o svojih najljubših filmih ali režiserjih in jih je pri tem – z menoj vred – težko ustaviti, toda nihče ne izstrelil tako sunkovito kot naša avtorja: Peckinpah! Bang! *Divja banda!*

Marcel pravi, da bi danes verjetno prodajal karte na železniški postaji v Logatcu, če pri svojih enajstih ne bi videl **Divje horde** (oziroma **Divje bande**). Za Smiljaniča ne vem, toda dovolj zgovoren je podatek, da je med svojih deset ob Ekranovi anketi ob stoletnici filma uvrstil štiri Peckinpaha: **Bando**, **Slamnate pse**, **Pata Garreta** in **Alfreda Garcio**. Oba pa kot v en dah *Bando* razglašata za najboljši western in enega najboljših filmov vseh časov. Ja, *Divja horda* je njen **Državljan Kane**; tu ni dileme, vedno bo prvi.

Kako torej zaupati absolutnima in brezkompromisnima fanoma, da bosta spisala korektno knjigo, ko pa vemo, da je o svojih oh in sploh naj režiserjih, filmih itd. najtežje pisati, predvsem pa težko ohraniti distanco in trezno glavo; ko vemo, da nas prepogosto zanese in postanemo emocionalni ter hote ali nehote tako spregledujemo očitne napake; in nenazadnje, ko vemo, da smo vse te filme videli že nešteto krat, da jih znamo na pamet, kar pomeni, da včasih že pričnemo mešati resnično in filmsko. Kako torej verjeti knjigi *Let's Go! Why not?* Ena rešitev bi bil tretji avtor, po možnosti zadržati anti-peckinpahovec ali vsaj anti-hollywoodar, ki mu je "Bloody Sam" sicer všeč, toda le do neke mere; recimo, da ne mara krvi in nasilja, nekdo torej, ki *Divji hordi* priznava njene kvalitete, a začetni in zaključni pokol vedno prevrti, v Kinoteki pa namerno zamudi predstavo in jo predhodno zapusti. To je seveda le hipotetična rešitev, ki sta se ji avtorja izognila tako, da v analizi Peckinpahovega dela (Štefančičeva polovica) nista pisala le o njegovih filmih in o filmih nasploh, temveč o vseh obstranskih, obskurnih in le redko obravnavanih elementih, ki spremljajo njegov opus. Ter na drugi strani, v njegovem življenjepisu (Smiljaničeva polovica), nista upoštevala le njegove herojske narave ali faktografskih podatkov, temveč s treznim razmišljanjem mestoma logično "analizirala" posamezne nikoli dovolj pojasnjene epizode iz njegovega življenja.

Samovi westerni torej niso zgolj westerni, izvemo, temveč na nek način kronike dvajsetega stoletja, njegov opus prav tako ni zgolj navaden opus, temveč ima začetno fazo, vrh v *Divji hordi*, ki povzema vse njegove prve filme, ter drugo fazo, ki pomeni odmik od Horde, itd.

Še največje presenečenje njunega pisanja je precej strog odnos do filma *Pat Garret & Billy the Kid*, sicer mojega osebnega favorita, ki je kot Peckinpahov poslednji western in predvsem post-Wild-Bunch western nekako druga velika preokretnica Peckinpahovega dela; po njem se bo Sam dokončno zafiksiral, zapil, sprl s producenti ter nazadnje končal kot studijski režiser pod kontrolo (**Ostermanov vikend**).

Let's Go! Why not? je lep zgled zaokrožene študijske celote, kjer ni vse podrejeno zgolj hiper teoretski analizi opusa, temveč za popolno razumevanje poskrbi vse premalokrat vključena biografija, popolna filmografija ter obsežna in ilustrativna zbirka fotografij. Pravzaprav pogrešamo le kakšen cede, ki je ob branju tovrstne literature za popolno zadovoljstvo tako rekoč obvezen člen (še posebej pri manj zahtevnem, biografskem delu). Sicer pa, zame je dobra knjiga tista, ki me zintrigira do te mere, da iz arhiva potegnem ves razpoložljivi opus ter si ga v miru ponovno pogledam, en film za drugim, tudi zato, da iščem napake ali momente, ki bi jih Štefančič in Smiljanič morebiti spregledala – a jih ni in ni.

Simon Popek